

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

(підпис)
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)

на тему: « Фактори та резерви підвищення продуктивності праці на підприємстві (на прикладі «Альфа-Сталь») »

Виконавець:

студент факультету ЦЗВФН

Мокрицька Карина Ігорівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

старший викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Горлова Олена Павлівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	6
1.1. Сутність продуктивності праці.....	6
1.2. Показники та методи вимірювання продуктивності праці.....	11
1.3. Фактори та резерви продуктивності праці.....	21
1.4. Управління продуктивністю праці у сфері виробництва та торгівлі.....	29
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «АЛЬФА-СТАЛЬ»	36
2.1 Загальна характеристика господарської діяльності ТОВ «Альфа-Сталь».....	36
2.2 Аналіз фінансово-економічного стану ТОВ «Альфа-Сталь».....	42
2.3 Аналіз продуктивності праці у ТОВ «Альфа-Сталь».....	49
РОЗДІЛ 3 РЕЗЕРВИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «АЛЬФА-СТАЛЬ»	53
3.1 Виявлення резервів підвищення продуктивності праці у ТОВ «Альфа-Сталь».....	53
3.2 Рекомендації з підвищення продуктивності праці у ТОВ «Альфа-Сталь».....	56
ВИСНОВКИ	63
Список використаних джерел	66

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Продуктивність праці є одним з провідних якісних показників роботи підприємства. Під продуктивністю праці розуміється його результативність або здатність людини виробляти за одиницю робочого часу визначений обсяг продукції. Також зростання продуктивності праці має велике значення, оскільки підвищення ефективності використання трудових ресурсів сприяє збільшенню обсягу випуску і реалізації продукції, зниженню собівартості продукції та її ціни, підвищенню конкурентоспроможності продукції на ринку, збільшенню прибутків і відрахувань у бюджет та фонди, зміцненню фінансового стану підприємства, сприяє формуванню іміджу підприємства. Таким чином підвищення продуктивності праці є найбільш актуальною проблемою в будь-якій суспільно-економічній формації, тому що вона є квінтесенцією, результатом ефективності управління підприємством, віддзеркаленням задоволення потреб клієнтів та населення.

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки відбуваються зміни в усіх сферах економічної діяльності, здійснюється перехід переважно до нових, найбільш продуктивних методів управління бізнесом.

Нестабільність, яка притаманна останнім часом економіці України, змушує вчених економістів замислюватися над пошуком різноманітних можливостей та невикористаних резервів економічного зростання. Вивчення проблеми підвищення продуктивності праці в Україні потребує врахування нових умов господарювання, досконалого вивчення ролі всіх впливових чинників на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях, покращення методологічних і методичних підходів до оцінки та аналізу продуктивності праці, визначення шляхів її підвищення з позицій перспектив інноваційного розвитку суспільства. У своєму дослідженні ми зосереджуємо увагу на мікрорівні проблеми.

Вибір теми кваліфікаційної роботи спричинено її актуальністю на сучасному етапі економічного розвитку нашої країни. Показник продуктивності праці тісно пов'язаний з якістю, собівартістю та конкурентоспроможністю продукції, що випускається, а також сприяє зміцненню фінансового стану підприємства.

З огляду на це виникає потреба у дослідженні продуктивності праці, як чинника зростання ефективності діяльності підприємства. Вагомий внесок у дослідження категорії «продуктивність праці» зробили такі вчені-економісти: Маркс К., Сміт А., Мочерний С.В., Сінк Д.С., Вітвіцький В.В., Маслоу А., Янковий Р.В., Янковой А.Г. та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є визначення резервів і факторів підвищення продуктивності праці на підприємстві та розробка рекомендацій з приводу зростання рівня продуктивності праці на підприємстві.

Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання:

- дослідити сутність економічної категорії «продуктивність праці», інші теоретичні аспекти продуктивності праці на рівні підприємства;
- провести аналіз господарської діяльності ТОВ «Альфа-Сталь»;
- провести аналіз фінансово-економічного стану ТОВ «Альфа-Сталь»;
- провести аналіз продуктивності праці у ТОВ «Альфа-Сталь»;
- провести пошук резервів підвищення продуктивності праці у ТОВ «Альфа-Сталь»;
- розробити заходи з підвищення продуктивності праці підприємства.

Об'єктом дослідження є ТОВ «Альфа-Сталь», що займається продажем металопродукції.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних аспектів підвищення продуктивності праці на підприємстві.

В процесі дослідження використовувалися загальноприйняті в економічній науці методи вивчення: абстрактно-логічний, статистико-економічний, системний аналіз. Традиційні способи і прийоми економічного

аналізу. Обробка даних здійснювалась з використанням сучасних комп'ютерних технологій.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є Закони України, статистичні дані, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з управління продуктивністю праці на підприємстві, також інформаційні ресурси мережі Internet, звітно-статистичні дані промислового підприємства ТОВ «Альфа-Сталь».

Практичне значення отриманих результатів. Впровадження заходів у діяльність підприємства сприятиме вирішенню проблем управління продуктивністю праці та її підвищення

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 71 сторінку комп'ютерного тексту, містить 15 таблиць та 6 рисунків.

В першому розділі проведено дослідження теоретичних питань продуктивності праці, зокрема сутності, методів оцінки продуктивності праці підприємства, факторів та резервів, що впливають на продуктивність праці, особливостей управління продуктивністю праці у виробництві та торгівлі.

В другому розділі проведено аналіз фінансово-економічних показників ТОВ «Альфа-Сталь», аналіз продуктивності праці на підприємстві. Оцінено вплив факторів на продуктивність праці за аналізований період.

В третьому розділі запропоновані та обґрунтовані шляхи зростання продуктивності праці на підприємстві.

ВИСНОВКИ

У даному дослідженні розглянуто теоретичні та практичні аспекти підвищення продуктивності праці на рівні підприємства в Україні. Практична частина роботи виконана на прикладі ТОВ «Альфа-Сталь».

Продуктивність праці є одним з ключових показників діяльності підприємства. Існують різні підходи до трактування його сутності. Один з них пов'язує продуктивність з витратами живої (конкретної) праці. У такому контексті продуктивність виражає водночас результативність праці та ефективність використання людського капіталу. З позиції іншого підходу продуктивність представляється як результативність використання усіх ресурсів, задіяних для отримання такого результату. Тобто враховуються витрати як живої, так й уречевленої праці. Продуктивність, за даним підходом, вимірюється як відношення обсягу виходу до обсягу входу.

Щодо другого підходу, слід зауважити на взаємодію факторів продуктивності підприємства. Людський капітал як носій живої праці є драйвером матеріальних ресурсів – носіїв уречевленої праці. Таким чином, більш доречно визначати продуктивність підприємства як результат живої праці.

Методичні підходи до визначення й аналізу продуктивності праці враховують вплив наступних груп факторів: матеріально-технічні, організаційно-економічні, соціальні, психологічні. Зв'язок продуктивності праці з процесною структурою підприємства мають забезпечувати організаційні фактори.

Аналіз економічної літератури та наукових досліджень дозволив зробити кілька суттєвих висновків щодо відповідності методики виміру продуктивності праці сучасним підходам до управління підприємством: а) група організаційних або організаційно-економічних факторів продуктивності праці не охоплює усі

ключові процеси підприємства; б) методика аналізу продуктивності праці не враховує певні логістичні фактори.

Таким чином, для того, щоб продуктивність праці дійсно була показником результативності сучасного бізнесу, вона має бути клієнтоорієнтованою. Тобто відбивати не обсяг виробленого продукту, а обсяг виробленої цінності, яка знайшла свого споживача або замовника. По-друге, продуктивність праці значною мірою визначається ефективним маркетингом та якістю обслуговування клієнта.

Ці висновки були застосовані нами при проведенні аналізу продуктивності праці та розробці рекомендацій з її підвищення у ТОВ «Альфа-Сталь».

Для оцінки рівня продуктивності праці в роботі були розраховані показники діяльності ТОВ «Альфа-Сталь» за 2016-2018 роки, та проведено аналіз отриманих показників. Для проведення оцінки фінансово-економічних показників підприємства була використана інформація, яка міститься у відповідних формах фінансової звітності підприємства, а також є у обмеженому доступі на сайті YouControl. А саме, були використані наступні форми звітності: Форма 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан), Форма 2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід), Форма 3 «Звіт про рух грошових коштів».

Проведений аналіз показав, що підприємство за аналізований період нарощувало обсяги реалізації продукції. Однак, темпи росту витрат випереджали темпи росту чистого доходу, тому спостерігається тенденція до зменшення прибутку підприємства.

Аналіз співвідношення темпів росту продуктивності праці та заробітної плати показав значне випередження темпів зростання продуктивності праці над темпами зростання заробітної плати, що є позитивною тенденцією.

Основним видом діяльності ТОВ «Альфа-Сталь» є торгівля, але за аналізований період підприємство розширило межі своєї діяльності та впровадило новий вид діяльності: повздовжню та поперечну різку металу.

Завдяки задіянню техніко-технологічного фактору, підприємство покращило показники середньорічної виробітки.

Однак, аналіз використання часу у виробничому підрозділі підприємства показав досить значні резерви підвищення продуктивності праці за рахунок усунення цілодобових та внутрішньозмінних втрат робочого часу. З метою використання цих резервів було розроблено та обґрунтовано економічними розрахунками заходи з підвищення продуктивності праці у ТОВ «Альфа-Сталь».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабицький А. Моделі економічного зростання і проблема підвищення суспільної продуктивності праці // Вісник економічної науки України. - 2008. - №1. – 28 с.
2. Богиня Д.П. Основи економіки праці: навч. посіб. / Д.П. Богиня, О.А. Грішнова. – 2000. – 313 с.
3. Бойко Є.В. Мотивація персоналу: Навчальний посібник. – ЗДИА, 2004. – 310 с.
4. Бойчик І. М. Економіка підприємства: підручник/ І. М. Бойчик. – К.: Кондор – Видавництво, 2016. – 378 с.
5. Бугуцький О. Ефективність використання праці – основа підвищення продуктивних сил суспільства / О. Бугуцький, С. Михайлов // Україна : аспекти праці. – 2000. – № 3. – 309 с.
6. Вітвіцький В. В. Організаційно-економічні аспекти продуктивності в галузях АПК / В. В. Вітвіцький // Продуктивність агропромислового виробництва: [наук.-практ. зб.] – К., 2004. – 18 с.
7. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: Навч. посіб. — 2-ге видання. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 488 с.
8. Гончаров В.М. Концептуальні проблеми ефективності праці в Україні // Вісник економічної науки України. - 2008. - №2. – 37 с.
9. Городецька Л.О. Економіка праці й соціально-трудові відносини: [курс лекцій] / Л. О. Городецька. - К.: НАУ, 2007. – 116 с.
11. Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погріщук Б. В. Економіка підприємства: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 304 с
12. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник. - 3-тє вид., випр. і доп. - К.: Т-во "Знання", 2007. – 559 с.
14. Данюк В., Чернушкіна О. Мотивування як чинник активізації трудової поведінки. – Україна: аспекти праці. – 2008 – № 4 – 36 с.

15. Дарченко Н.Д., Рижигов В.С., Єськов О.Л., Мікрюков О.М. Економіка праці і соціально-трудова відносини. Збірник завдань і вправ: Навч. посібник - 2007. – 204 с.

16. Дієсперов В. С. Економіка сільськогосподарської праці / В. С. Дієсперов. – К. : ІАЕ УААН, 2004. – 488 с.

17. Дієсперов В. Продуктивність праці — критерій стану і спроможності господарства // Україна: аспекти праці. - 2009. - №3. – 45 с.

18. Дослідження проблеми оплати праці: порівняльний аналіз (Україна та країни ЄС): монографія / А.М. Колот, Г.Т. Кулікова, О.М. Поплавська [та ін.]; за заг. ред. А.М. Колота, Г.Т. Кулікова. Київ: КНЕУ, 2008. – 274 с.

19. Економіка праці та соціально-трудова відносини: за заг.ред. професора Качана Є.П. – Тернопіль: ТДЕУ, 2006. – 373 с.

20. Економіка праці і соціально — трудові відносини. Навч. посібник. / За ред. В.М. Ковальова. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 256 с.

21. Економіка праці і соціально – трудові відносини: навчально-наочний посібник для студентів вищих навчальних закладів/ за науковою редакцією д.е.н. А. Г. Бабенка. – Дніпропетровська державна фінансова академія, 2011. – 268 с.

22. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навч. посібник для студентського вищого навчального закладу/ А. В. Калина – К.:ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. – 498 с.

23. Економіка праці та соціально-трудова відносини : підручник / [А. М. Колот, О.А. Грішнова, О.О. Герасименко та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. — К. : КНЕУ, 2009. — 711 с.

24. Економіка підприємства. URL: <https://subject.com.ua/economic/business/47.html> (дата звернення 17.10.2019)

25. Завіновська Г. Т. Економіка праці : навч. посіб. / Г. Т. Завіновська. — [3-тє вид., без змін]. — К. : КНЕУ, 2007. — 304 с.

26. Завіновська Г. Т. Економіка праці: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2000. — 200 с.
27. Замай В. Продуктивність праці та заробітна плата (що замовчує влада) / В. Замай. URL: <https://politiko.ua/blogpost42736> (дата зверення 17.10.2019)
28. Кибанов А.Я., Баткаева И.А., Митрофанова Е.А., Ловчева М.В. Мотивация и стимулирование трудовой деятельности: Учебник / Под.ред. А.Я. Кибанова. – М.: ИНФРА-М, 2010. – 524 с.
29. Кодекс законів про працю України (Затверджується [Законом № 322-VIII від 10.12.71](#) ВВР, 1971, додаток до № 50, ст. 375) { Ст. 1 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР № 5938-11 від 27.05.88, ст. 2 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР № 2240-10 від 29.07.81, № 8474-10 від 27.02.85, № 5938-11 від 27.05.88; Законами № 871-12 від 20.03.91, № 263/95-ВР від 05.07.95, ст. 85 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР № 5938-11 від 27.05.88} // Вища рада правосуддя. Офіційний сайт. Нормативні акти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення 27.04.2020).
30. Колот, А. М. Мотивація персоналу : підручник / А.М. Колот, С.О. Цимбалюк. — К. : КНЕУ, 2011. — 397, [3] с.
31. Костенко Т.О. Сутність та соціально-економічного значення підвищення продуктивності праці в сучасних умовах//Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2013. – Випуск 28, т.1 – 304 с.
32. Крилова І.Г., Шебаніна О.В., Бабенко М.Д., Клочан В.П., Клочан В.В., Безп'ята І.В., Мельник І.О., Христенко О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини. Навч. посібник. – Миколаїв: Видавничий відділ МДАУ. – 2010. – 192 с.
33. Кудінова А., Верба Д. Аналіз продуктивності праці // Довідник економіста: Мистецтво управління фінансами. – 2009. – №6. – 88 с.
34. Морщенок Т.С., Луц І.Л. Продуктивність праці: економічна сутність та фактори її підвищення на підприємстві / Вісник Запорізького національного університету №2 (22), 2014. – 71 с.

35. Мочерний С.В. Економічна енциклопедія / С.В. Мочерний : [У трьох томах]. Т. 3 – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 951 с.

36. Муха Р. Продуктивність праці на підприємствах та основні напрями її підвищення / Роксолана Муха // Галицький економічний вісник, — Т. : ТНТУ, 2015. — Том 48. — № 1. — С. 82-92. — (Загальні проблеми економіки та суб'єктів господарювання).

37. Орленко О. М. Зростання продуктивності праці вітчизняних підприємств на засадах організаційно-управлінських інновацій [Електронний ресурс] / Орленко О. М. // Інфраструктура ринку. – 2017. – №9. – С. 66-70. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/9_2017_ukr/13.pdf (дата звернення 27.04.2020)

38. Орленко О. М. Інноваційна діяльність підприємств України та Одеської області як засіб збільшення продуктивності праці / Орленко О. М. // Бізнес Інформ. – 2016. – №2. – С.95-102.

39. Орленко О. М. Корпоративні системи управління як умова зростання продуктивності праці сучасного підприємства / Орленко О. М. // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць; за ред.: М. І. Зверькова (голов. ред.) та ін. (ISSN 2313-4569). – Одеса: Одеський національний економічний університет. – 2015. – Вип. 3. – № 58. – С. 170-178.

40. Особливості продуктивності праці на торговельних підприємствах. URL: <https://studfile.net/preview/2425982/page:3/> (дата звернення 01.05.2020)

41. Палеха Ю.І. Менеджмент персоналу: навчальний посібник. - К.: Вид-во «Ліра-К». – 2010. – 338 с.

42. Продуктивність та ефективність праці в торгівлі. URL: https://studopedia.com.ua/1_129741_tema-produktivnist-ta-efektivnist-pratsi-v-torgivli.html (дата звернення 01.05.2020)

43. Прыкин, Б. В. Технично-экономический анализ производства [Текст] /Б.В. Прыкин. - Учеб. для вузов. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. - 399 с.

44. Рофе А. И. Экономика труда: учебник / А.И. Рофе. - М. : КНОРУС, 2010 — 400 с.

45. Савицкая Л. Всегда ли необходима атестация? / Л. Савицкая // Управление компанией. – № 4. – 2006. – 90 с.
46. Сергійчик С.І. Систематизація управління продуктивністю праці // Вісник Хмельницького національного університету. – 2008. – №5. – 236 с.
47. Синк Д.С. Управление производительностью: планирование, измерение и оценка, контроль и Наукові праці КНТУ. Економічні науки, 2010, [вип. 17 повышение]. – М.: «Прогресс», 1989. – 532 с.
48. Сопенюк О. М. Концептуальні проблеми вимірювання продуктивності праці управлінського персоналу Сопенюк О. М. // Вісник соціально економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2008. – Вип.30. – 372 – 376 с.
49. Харченко Т. С. Шляхи підвищення продуктивності праці та результативності праці на підприємстві / Р.В. Янковой // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 1 (6). – 29 с.
50. Чернушкіна О.О. Хмельницький національний університет. УДК 331.101.6. Продуктивність праці: тенденції та перспективи зростання. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ecfor_2013_4_26.pdf (дата звернення 26.04.2020)
51. Методи вимірювання продуктивності праці. Інформаційний портал. URL:<https://studfile.net/preview/5593732/page:9/> (дата звернення 17.10.2019)
52. Офіційний сайт ТОВ «Альфа-Сталь» . Інформаційний портал. URL: <http://alfa-stal.od.ua/o-kompanii> (дата звернення (01.05.2020)
53. YouControl, аналітична система для комплаєнсу: сайт. URL: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/34220657/ (дата звернення 01.05.2020)
54. Товари та послуги ТОВ «Альфа-Сталь». URL: https://alfa-stal.uaprom.net/product_list (дата звернення 01.05.2020)